

VLAAMS PARLEMENT

ZITTING 1995-1996

14 MEI 1996

VOORSTEL VAN DECREET

– van mevrouw Kathy Lindekens, mevrouw Nelly Maes, mevrouw Ria Van Den Heuvel
en mevrouw Trees Merckx-Van Goey –

**houdende de oprichting van een Kinderdienst
in de Vlaamse Gemeenschap**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York op 20 november 1989, is in België van kracht sinds 15 januari 1992. Het Vlaams Parlement keurde het Verdrag goed op 15 mei 1991 (Belgisch Staatsblad 13 juli 1991). Het werd door alle politieke partijen ondertekend, met uitzondering van het Vlaams Blok. Het Verdrag wordt algemeen beschouwd als een belangrijke stap voorwaarts in de erkenning van een volwaardige maatschappelijke en juridische positie van kinderen.

Het verlenen van rechten aan kinderen kwam niet uit de lucht vallen. In Vlaanderen is er reeds een aantal officiële en privé-instellingen en organisaties werkzaam om voor de verschillende problemen van kinderen een oplossing te vinden en om hun rechtspositie te verbeteren. De meest bekende zijn : het Centrum voor de Rechten van het Kind, de Bond voor Grote en Jonge Gezinnen, de Vierde Wereld Beweging, het Belgisch Comité voor Unicef. Meer specifiek voor hulpverlening kennen we Kind en Gezin, de jongerenadviescentra, de Kinder- en jongerentelefoons en de Kinderrechtswinkels.

Staten die het Verdrag inzake de Rechten van het Kind hebben geratificeerd, zijn verplicht de bepalingen uit te voeren en moeten hiertoe, indien noodzakelijk, de nodige wetgevende maatregelen treffen. Twee jaar na de inwerkingtreding moeten zij een rapport indienen bij het Comité voor de Rechten van het Kind over de maatregelen die zij genomen hebben om uitvoering te geven aan de rechten die door dit Verdrag

erkend zijn. Het Comité bestaat uit 10 onafhankelijke experts, gekozen door de Verdragstaten. Om de vijf jaar wordt een vervolgrapport verwacht. Op die manier controleert het Comité de naleving van het Verdrag.

In zijn reactie op het verslag dat België op 31 mei en 1 juni 1995 uitgebracht over de maatregelen die de overheid nam om uitvoering te geven aan het Verdrag, meldt het Comité, naast enkele positieve beleidspunten, verontrustende feiten aangaande situaties van kinderen. Het VN-Comité moedigt België daarom aan "een permanent coördinatie-, evaluatie-, analyse- en opvolgingsmechanisme in te stellen om de volledige toepassing van het Verdrag te garanderen in zowel de Gemeenschappen als op federaal niveau. Dit moet gebeuren met voldoende middelen en in samenwerking met relevante NGO's".

In haar ontwerp-verslag van 9 november 1995, over maatregelen ter bescherming van minderjarigen in de Europese Unie, roept de Commissie juridische zaken en rechten van de burger van het Europees Parlement de lidstaten op "een ombudsman voor kinderen naar Noors model aan te stellen" en vraagt dat de lidstaten "onderling overleg tussen – en gezamenlijke actie door – deze instellingen mogelijk zouden maken".

Ook de parlementaire vertegenwoordigers van de Raad van Europa, (aanbeveling 1121, 1990, 1286, 1996) vragen aan het Comité van de Ministers er bij de Staten die in de Raad van Europa zetelen op aan te dringen een politieke prioriteit te maken van de rechten van het kind door een kinderdienst op te richten, die onafhankelijk en deskundig is.

Naast deze aanbevelingen werden er sinds de jaren tachtig in verscheidene landen overheidsinitiatieven genomen in navolging van het Noorse model, of werden "ombudsachtige" initiatieven gestart.

In de Franse Gemeenschap werd in 1991 een "Délégué général au droits de l'enfant et à l'aide à la jeunesse" aangesteld, om te waken over het respect voor de rechten en belangen van kinderen (besluit van 18 september 1991).

De bevoegdheid voor kinderen of voor materies die met kinderen te maken hebben, is verspreid over vele sectoren. De versnippering van dit bevoegdheidsdomein en van de financiële middelen maakt een geïntegreerd en doordacht beleid voor kinderen zeer moeilijk. Men is zich wel degelijk bewust van deze bevoegdheidsversnippering op de verschillende niveaus en probeert er iets aan te doen door bijvoorbeeld een interdepartementale commissie, een overkoepelende raad of werkgroep op te richten.

Een interdepartementale aanpak van kinderthema's kan echter slechts effectief zijn wanneer er in Vlaanderen één centrale instantie opgericht wordt, die de diverse sectoren stimuleert, in sommige gevallen zelfs kan verplichten om rekening te houden met de rechten van kinderen. Kinderen zijn immers machteloos op politiek vlak en hebben geen invloed op het beleid en de beleidsbeslissingen die hun direct aanbelangen. Zo'n centrale instantie in de vorm van een kinderdienst is een voorwaarde om belangen van kinderen te behartigen en een meer systematisch kindgericht beleid uit te stippen en uit te voeren.

Wil een structuur in staat zijn daadwerkelijk de levensomstandigheden van kinderen te verbeteren, dan zal die aan zeer strenge kwaliteitsnormen moeten voldoen.

Ons voorstel is geënt op het Noors model, dat zijn doelmatigheid bewezen heeft.

Het hoofd van de kinderdienst moet door het Vlaams Parlement worden aangesteld. De kinderdienst voert zijn taak onafhankelijk uit en moet erover waken dat de behoeften, rechten en belangen van kinderen de nodige aandacht krijgen op alle domeinen van de samenleving. De kinderdienst heeft naast een grote onderzoeksbevoegdheid ook de mogelijkheid om de zwijgplicht van personen op te heffen en de mogelijkheid zijn bronnen te beschermen. De kinderdienst moet het brede publiek op de hoogte houden van zijn werkzaamheden. Hij mag zich niet inlaten met conflicten tussen ouders en kinderen. De kinderdienst moet de taal en de denkwereld van kinderen goed kennen en permanent zeer dicht bij kinderen staan. Ook moet de infrastructuur uitnodigend en laagdrempelig zijn.

Commentaar bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 2

Aanloog met het Verdrag inzake de Rechten van het Kind wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar.

Artikel 3

De onafhankelijkheid heeft als gevolg dat de kinderdienst het recht en de plicht heeft, op onverschillig welk administratief niveau, welke groep, organisatie of privé-persoon ook te interpellieren. Dat houdt in dat de kinderdienst onderwerpen kan aansnijden, die anderen, bijvoorbeeld ministers, parlementsleden of werknemers van overheidsdiensten, moeilijk of onmogelijk ter sprake kunnen brengen.

De toegang tot een kinderdienst moet zo direct en gemakkelijk mogelijk zijn, wil die een versterker en katalysator zijn voor een maatschappelijke dynamiek ter bevordering van de situatie van kinderen. Enerzijds moeten kinderen zelf kunnen telefoneren, schrijven of langs komen, anderzijds moeten diensten of instanties die met kinderen werken, problemen kunnen signaleren.

Artikel 4

Het hoofd van de kinderdienst wordt benoemd door het Vlaams Parlement en is dus een instrument van de wetgevende macht. Door de officiële status, die de kinderdienst hierdoor verwerft, kan men de dienst niet negeren. Die officiële status erkent ook het belang van de materie : meer aandacht voor de rechten van kinderen is dringend nodig. De oprichting bij decreet verzekert een permanente werking, die enkel kan worden onderbroken als het Vlaams Parlement het decreet herroept. Wisselende politieke meerderheden hebben geen invloed op het voortbestaan en de werking van de kinderdienst.

De kinderdienst moet zijn autoriteit zelf verdienen door zijn geloofwaardigheid, de kracht van zijn ideeën, de kracht van bepaalde personeelsleden enzovoort.

Artikel 5

Wanneer de belangen, rechten en behoeften van kinderen geschaad worden door het regeringsoptreden of door de werking van een onafhankelijke organisatie, moet de kinderdienst de werking aanklagen en mee helpen bij het zoeken naar oplossingen. Er bestaan meerdere strategieën om aan beleidsbeïnvloeding te doen : onder andere lobbywerk, gebruik maken van de media om via de publieke opinie druk uit te oefenen op het beleid, bemiddelen en stappen bij autoriteiten ondernemen om kinderrechten te verdedigen, geven van concrete beleidsvoorstellen en dergelijke. De kinderdienst moet het grote publiek en in het bijzonder de kinderen sensibiliseren voor de rechten, belangen en behoeften van kinderen. Inzake individuele belangenbehartiging is het de taak van de kinderdienst om te verwijzen naar de bestaande dienstverlening, deze te ondersteunen en waar nodig te responsabiliseren.

De kinderdienst moet, om effectief te kunnen werken, brede contacten hebben met de samenleving, met overheidsadministraties, scholen, professionelen die met kinderen werken, met individuele personen, met de media. Dat is nodig om vanuit het werkveld een zekere legitimiteit te ervaren en om signalen en andere informatie vanuit de praktijk te ontvangen.

Vele organisaties erkennen hun onmacht inzake netwerkontwikkeling. De bevoegdheden inzake problematiek zijn zo versnipperd dat het voor een (kleine) organisatie vrij moeilijk is om zicht te krijgen op de interessante contactpersonen en daadwerkelijk contacten op te bouwen met sleutelfiguren binnen de overheid en andere organisaties.

Een kinderdienst kan die netwerkontwikkeling tussen organisaties en de overheid stimuleren doordat hij als coördinerende instantie zicht heeft op het hele beleids- en werkveld. Zijn taak is prioritair om de bestaande organisaties te ondersteunen, hun werking te bevorderen en waar nodig te helpen optimaliseren.

Artikel 6

Het toekennen van een zekere onderzoeksbevoegdheid aan de kinderdienst vergemakkelijkt de confrontatiefunctie. Daarbij is de dienst uiteraard gebonden door het beroepsgeheim (artikel 458 van het Strafwetboek). Om de onafhankelijkheid van de kinderdienst te garanderen heeft de dienst het recht zijn bronnen te beschermen. Die bevoegdheden zorgen ervoor dat de kinderdienst zeker is informatie te krijgen, maar ook dat personen veilig en zonder angst hun informatie kunnen doorgeven aan de kinderdienst.

Een ruim initiatiefrecht geeft de mogelijkheid te allen tijde over ongeacht welk onderwerp verklaringen af te leggen.

Omdat de kinderdienst bevoegd is uitspraken te doen over en voorstellen te lanceren naar alle sectoren van de samenleving, kan geen enkele politicus stellen dat vanuit zijn sector geen inspanningen verwacht hoeven te worden.

De kinderdienst mag zich niet inlaten met conflicten tussen kinderen en ouders. De dienst zou niet enkel een "superouder" worden met het onmogelijke recht andere ouders af te wijzen of het gezag van andere ouders te verwerpen maar zou ook een Hof van Beroep worden voor instanties die zich met familieproblemen bezighouden.

Artikel 7

Via het uitbrengen van een jaarverslag over de activiteiten van het afgelopen kalenderjaar houdt de kinderdienst de bevolking op de hoogte van zijn werking. De dienst kan vragen dat in het Vlaams Parlement een debat plaatsheeft over de situatie van kinderen in Vlaanderen.

Artikel 8

Zonder serieuze middelen kunnen de noodzakelijke opdrachten onmogelijk op een serieuze manier vervuld worden.

In de regering dragen alle beleidsdomeinen verantwoordelijkheid tegenover kinderen en jongeren (onderwijs, huisvesting, verkeer, ruimtelijke ordening, welzijn, gezondheid, cultuur, werkgelegenheid, milieu, enzovoort). Om gezamenlijke verantwoordelijkheid duidelijk te stellen worden de middelen niet uitgetrokken op de begroting van een bepaalde minister, maar op de begroting van de Vlaamse regering.

Artikel 9

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 10

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Kathy LINDEKENS

Nelly MAES

Ria VAN DEN HEUVEL

Trees MERCKX-VAN GOEY

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

In dit decreet wordt verstaan onder :

1° het Verdrag : het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York op 20 november 1989 ;

2° het hoofd van de kinderdienst : hij of zij die leiding geeft aan de kinderdienst ;

3° de kinderdienst of ook de dienst : de dienst, bestaande uit het hoofd, de medewerkers en het secretariaat ;

4° het kind : alle personen jonger dan achttien jaar ;

5° de overheden : de Vlaamse Gemeenschap, de provincies en de gemeenten en de instellingen die ervan afhangen.

Artikel 3

De kinderdienst is onafhankelijk en bevordert de naleving van de Rechten van het Kind. De kinderdienst is voor kinderen eenvoudig aanspreekbaar, bereikbaar en toegankelijk. Het taalgebruik is begrijpelijk en specifiek op kinderen afgestemd.

Artikel 4

§ 1. Het Vlaams Parlement benoemt het hoofd van de kinderdienst voor een periode van vijf jaar. Het mandaat kan maximaal twee keer verlengd worden.

§ 2. Bij de benoeming en de verdere uitoefening van zijn of haar mandaat moet het hoofd van de kinderdienst voldoen aan de volgende voorwaarden :

- van onberispelijk gedrag zijn en de burgerlijke en politieke rechten genieten ;
- onafhankelijk zijn ;
- een grote algemene deskundigheid bezitten ;
- ervaring hebben met organisaties die voor en met kinderen werken ;
- kunnen communiceren met kinderen.

§ 3. Het mandaat is onverenigbaar met elk mandaat, of ambt of elke andere functie.

§ 4. Het Vlaams Parlement kan een einde maken aan het mandaat op verzoek van het hoofd van de kinderdienst zelf of om zwaarwichtige redenen.

Artikel 5

§ 1. Met het Verdrag als leidraad bestaat de opdracht van de kinderdienst erin :

1° de belangen van kinderen te behartigen, hun rechten te beschermen en de naleving ervan te bevorderen tegenover privé- en overheidsinstanties ;

2° de evolutie van de levensomstandigheden van kinderen te volgen.

§ 2. De kinderdienst kan, waar nodig, initiatieven stimuleren en de samenwerking bevorderen.

§ 3. De kinderdienst moet in het bijzonder :

1° erop toezien dat de wettelijke, administratieve en procedurele regels in overeenstemming zijn met het Verdrag van de Rechten van het Kind. Daartoe kan hij of zij aanbevelingen doen naar alle overheden of instanties die hem of haar nuttig lijken ;

2° het vijfjaarlijkse rapport voor het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties evalueren ;

3° informatie over de genoemde regels verspreiden, in het bijzonder onder kinderen ;

4° structurele problemen die hij vaststelt bij de uitoefening van het mandaat, signaleren en mogelijke oplossingen voorstellen ;

5° gevolg geven aan de klachten die hem bereiken, zowel van kinderen als van andere personen, als van organisaties.

Artikel 6

§ 1. De kinderdienst heeft vrije toegang tot alle openbare en particuliere instellingen voor kinderen.

§ 2. Hij heeft toegang tot alle informatie die nodig zijn om zijn opdracht te vervullen. Artikel 458 van het Strafwetboek is van toepassing op het hoofd van de dienst en zijn of haar personeelsleden. Hij of zij heeft het recht zijn of haar bronnen te beschermen.

§ 3. Hij mag op eigen initiatief of op verzoek van anderen een onderzoek instellen en beslist autonoom over het gevolg dat eraan gegeven moet worden. Hij mag evenwel niet optreden in geschillen tussen kinderen en ouders.

§ 4. Hij heeft het recht verklaringen af te leggen met betrekking tot alle onderwerpen die binnen zijn of haar werkterrein liggen.

Artikel 7

De kinderdienst is voor de uitoefening van het mandaat verantwoording verschuldigd aan het Vlaams Parlement. Elk jaar brengt het hoofd van de dienst daarover verslag uit.

Artikel 8

Om het mandaat te kunnen vervullen beschikt de kinderdienst over voldoende middelen en personen.

Het salaris van het hoofd en de personeelsleden van de kinderdienst en de kredieten die nodig zijn voor de uitoefening het mandaat, worden uitgetrokken op de begroting van de Vlaamse regering.

Artikel 9

Binnen zes maanden na zijn of haar aanstelling stelt het hoofd van de kinderdienst een huishoudelijk reglement op. Dat reglement en de wijzigingen die erin worden aangebracht worden bezorgd aan het Vlaams Parlement.

Artikel 10

De Vlaamse regering neemt de besluiten ter uitvoering van dit decreet binnen het jaar na de inwerkingtreding ervan.

Kathy LINDEKENS

Nelly MAES

Ria VAN DEN HEUVEL

Trees MERCKX-VAN GOEY
